# Nr 979

## av herrar Ahlmark och Wikström om riksdagens hus.

Riksdagen förfogar sedan drygt fyra år över moderna, väl fungerande lokaler anpassade till den nya enkammarriksdagens arbetsformer. Det centrala läget i hjärtat av Stockholm med närheten till allmänna kommunikationer och annan service är som ofta framhållits en stor fördel. Flyttningen från de gamla riksbyggnaderna till de nya lokalerna vid Sergels torg har i många avseenden inneburit väsentliga förbättringar i arbetsförhållandena för riksdagens ledamöter liksom för tjänstemännen.

Mot det nya riksdagshuset har bl. a. anförts att den yttre gestaltningen är "anonym", dvs. att det inte "ser ut" som ett traditionellt riksdagshus, och att läget inte är tillräckligt "representativt". Vi delar inte den värderingen. En modern folkstyrelse kan mycket väl bedriva sitt arbete i en modern byggnad. Avgörande bör dessutom vara *funktionsdugligheten* i vid bemärkelse – innefattande bl. a. riksdagsledamöternas närhet till samhällslivet i övrigt och inte minst de allt viktigare möjligheterna till kontakter mellan väljarna och deras valda ombud. Från sådana synpunkter torde det nya riksdagshuset vara överlägset varje annat diskuterat alternativ.

Mot bakgrunden av allt det utredningsarbete som pågått under många år – och som under enbart de senaste åtta åren har kostat skattebetalarna ca 5 milj. kr. – borde riksdagen kunna bestämma sig för att under överskådlig tid stanna kvar vid Sergels torg och i samarbete med kommunen ytterligare förbättra arbetsmöjligheterna i det nya riksdagshuset samt i god tid planera för den framtida expansion som torde bli nödvändig.

När vi från bl. a. folkpartihåll för flera år sedan föreslog att riksdagen skulle fatta ett sådant beslut blev likväl resultatet endast ett uppdrag åt förvaltningsstyrelsen att utreda *dels* förutsättningarna och kostnaderna för permanenta lokaler för riksdagen vid Sergels torg genom långtidskontrakt med Stockholms kommun alternativt förvärv av berörda fastigheter, *dels* bearbeta vissa ombyggnadsförslag gällande Helgeandsholmen.

De utredningsresultat som förvaltningsstyrelsen i början av höstsessionen 1974 presenterade för riksdagen är i flera hänseenden uppseendeväckande. För det första har plötsligt en av de tidigare grundförutsättningarna för utredningsarbetet, liksom för den nordiska arkitekttävlingen, radikalt ändrats genom att kanslihuset fått tas med i beräkningarna. För det andra tycks man mena att alla tidigare kända kostnadsberäkningar varit grovt missvisande. Förvaltningsstyrelsen anser t. o. m. att det i själva verket skulle bli *billigare* för riksdagen att efter omfattande ombyggnadsarbeten i de gamla

riksbyggnaderna och i kanslihuset några år in på 1980-talet flytta tillbaka till Helgeandsholmen än att stanna kvar vid Sergels torg. För att få den ekvationen att gå ihop har man dock bl. a. bortsett från grundförstärkningskostnader på kanske 50–60 milj. kr. och satt markvärdet på Helgeandsholmen till 0 kr. Som jämförelse kan nämnas att markvärdet på Sergels torg har beräknats till ca 40 milj. kr. av kommunen. Förvaltningsstyrelsen har inte heller tagit med några evakueringskostnader eller kostnader för nya lokaler för de statsdepartement m. m. som flyttas bort från kanslihuset. Vidare har man räknat med 20 % lägre kostnader för drift och underhåll i Helgeandsholmsalternativet än i Sergelstorgsalternativet och infört lägre avskrivningsprocent (0,42 %) än den av utredningsmannen föreslagna (1,67 %) under de 60 år som bildar underlag för kalkylen – detta trots att några kostnader för grundförstärkningsåtgärder ej medräknats.

De nu presenterade kostnadsberäkningarna för ombyggnad på Helgeandsholmen kan ses mot bakgrunden av vissa tidigare beräkningar, som redovisats för riksdagen. Det bör också inskjutas att ombyggnad alltid har ansetts vara avsevärt dyrare än en fullständig rivning och nybyggnad, vilket av andra skäl är otänkbart.

I byggnadsstyrelsens utredning "Riksdagens hus" 1968 uppskattades ombyggnadskostnaderna till 187 milj. kr. i 1967 års penningvärde. I detta belopp inkluderades 25 milj. kr. för grundförstärkning, 25 milj. kr. för markvärdet och drygt 30 milj. kr. för räntor (5,75 %) under byggnadstiden. Om man tar hänsyn till kostnadsutvecklingen (byggnadskostnadsindex), skulle detta motsvara ett belopp på nära 300 milj. kr. i 1974 års penningvärde och med samma ökningstakt i fortsättningen ca 450 milj. kr. i 1981 års penningvärde. Då bör dessutom observeras att byggnadskostnaderna under de senaste åren ökat drygt dubbelt så mycket som tidigare.

Prisnämndens kostnadsberäkningar 1972 resulterade i ännu högre belopp, eller minst 255 milj. kronor (varav 30 milj kr. för grundförstärkning och ungefär lika mycket för räntor under byggnadstiden) i 1972 års penningvärde. Detta skulle efter indexuppskrivning motsvara drygt 300 milj. kr. i 1974 års penningvärde och med samma utvecklingstakt som under de båda senaste åren närmare en halv miljard kronor i början av 1980-talet.

Förvaltningsstyrelsen beräknar nu ombyggnadskostnaderna till drygt 120 milj. kr. i 1974 års kostnadsläge, inkl. 25 milj. kr. som under alla omständigheter bedömts behöva läggas ned på riksbyggnadernas f. n. eftersatta underhåll. Dessa beräkningar synes i huvudsak ha godtagits av byggnadsstyrelsen. Styrelsen har dock i sitt remissyttrande ansett att kostnaderna bör skrivas upp med 10 %. Stockholms kommun har däremot ifrågasatt förvaltningsstyrelsens beräkningar på en rad punkter och anser att dessa i olika avseenden är tilltagna i underkant. Länsstyrelsen anser för sin del att det av förvaltningsstyrelsen redovisade utredningsmaterialet bl. a. i ekonomiskt avseende är ofullständigt och till sina slutsatser problematiskt. Enligt länsstyrelsens mening bör ekonomiska (och tekniska) aspekter utredas

vidare innan ett godtagbart beslutsunderlag föreligger.

Det är inte möjligt att av det föreliggande utredningsmaterialet få någon klar uppfattning om i vilken utsträckning och på vilket sätt de nu kostnadsberäknade ombyggnadsalternativen skiljer sig från de tidigare av byggnadsstyrelsen och prisnämnden kostnadsberäknade ombyggnadsförslagen. Även om de nu föreslagna åtgärderna skulle innebära minskade ingrepp i de gamla byggnaderna, vilket självfallet i och för sig vore önskvärt, har dock nu även kanslihuset tagits in i ombyggnadsprogrammet. Den del av kostnaderna som faller på ombyggnaden av kanslihuset synes uppgå till inemot 20 % av totalkostnaden (och ca 25 % av årskostnaden).

Mot bakgrunden av det anförda kan naturligtvis inte de nu redovisade utredningarna ligga till grund för ett ställningstagande av riksdagen till något av ombyggnadsalternativen på Helgeandsholmen. Investeringar av den storleksordning som det kan bli fråga om måste givetvis noga övervägas innan beslut kan fattas.

När det så gäller *kostnadsjämförelserna* mellan alternativen Sergels torg och Helgeandsholmen kommer ytterligare en väsentlig faktor in i bilden. Såsom Stockholms kommun har framhållit – i ett mycket omfattande remissyttrande till konstitutionsutskottet – påverkas kostnaderna för Sergelstorgslokalerna, som ju redan finns färdiga, i endast en mindre del (15 %) av framtida kostnadsstegringar (konsumentprisindex). Detta innebär att vid den tidpunkt då riksdagen enligt förvaltningsstyrelsens förslag skulle flytta in i ombyggda lokaler på Helgeandsholmen, dvs. under sommaren 1982, blir kostnadsrelationerna mellan de båda alternativen helt andra än de nu redovisade. Om man räknar med att konsumentprisindex i fortsättningen ökar lika snabbt som byggnadskostnadsindex, vilket torde vara långt ifrån säkert, skulle enligt kommunens offert kostnaderna för Sergelstorgsalternativet på 7 år öka med ca 8 % (50 % × 15 %), medan kostnaderna för Helgeandsholmsalternativet skulle öka med minst 50 %.

Självfallet minskar denna väsentliga kostnadsskillnad till Helgeandsholmsalternativets nackdel om man, såsom förvaltningsstyrelsen och byggnadsstyrelsen gjort, räknar med en övervältring på Sergelstorgsalternativet av diverse kostnader för exempelvis grundförstärkning och olika upprustningsåtgärder rörande de gamla riksbyggnaderna som ändå förr eller senare måste göras. Sådana kostnader bör dock, sedan numera rivningshotet synes avvärjt, bedömas för sig i stället för att komplicera bilden av de ekonomiska jämförelserna mellan de nu föreliggande huvudalternativen Sergels torg eller Helgeandsholmen.

Eftersom förvaltningsstyrelsen inte underkastat utredningsförslagen sedvanlig remissbehandling har konstitutionsutskottet, dit ärendet hänvisats för beredning, berett ett stort antal berörda myndigheter och organ tillfälle att yttra sig över förslagen från förvaltningsstyrelsen. Denna remissbehandling, som skett under stark tidspress, har resulterat i ett omfattande material,

som det givetvis hade varit värdefullt om förvaltningsstyrelsen haft tillgång till före framställningen till riksdagen.

Med hänvisning till att vi på anförda skäl anser Sergelstorgsalternativet så självklart överlägset återflyttningsalternativen finner vi inte anledning att här närmare diskutera de kritiska omdömen från bl. a. stadsbilds- och miljösynpunkter som från många tunga remissinstanser har anförts mot förvaltningsstyrelsens förslag – särskilt gäller detta den föreslagna gångbron över Stallkanalen och påbyggnaden på riksbankshuset.

Vi hemställer därför

att riksdagen beslutar kvarstanna i nuvarande byggnader vid Sergels torg och uppdrar åt förvaltningsstyrelsen att uppta förhandling med Stockholms kommun både om långtidskontrakt för dessa och om möjligheter till framtida expansion i närliggande hus.

Stockholm den 27 januari 1975

PER AHLMARK (fp) J.-E. WIKSTRÖM (fp)